

Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi

Volume: 40, Winter-2018, p. (271-287)

ISSN: 1308-6200 DOI Number: 10.17498/kdeniz.483100

Research Article

Received: November 15, 2018 Accepted: December 05, 2018

This article was checked by iThenticate.

CÖNKLER VE “CELALİ” MAHLASIYLA YAZILMIŞ BİR CÖNK

POETRY COMPILATIONS AND A COMPILATION WITH “CELALİ” NICKNAME

СБОРНИК ПОЕТИЧЕСКИХ НАРОДНЫХ ПРОИВЕДЕНИИ (ДЖЕҢКЛЕР) С ПСЕВДОНИМОМ ”ДЖЕЛАЛИ”

Mirza POLAT*

ÖZ

Halk edebiyatının önemli kaynaklarından biri olarak kabul edilen cönkler, sistemli bir şekilde yazılmamış ancak halkın içinden çıkan edebi şahsiyetlerin eserlerini günümüze ulaştırmada önemli bir kaynak görevi görmüştür. Cönkün ne olduğu ile ilgili pek çok tanım yapılmıştır. Bu tanımlamaların bazılarına aşağıdaki yazımızda yer verdik.

Okumaya çalıştığımız cönk Celali mahlasıyla yazılmıştır. Cönkün başında Raif Yelkenci Cönkü No: 8 yazmaktadır. Bir sonraki sayfada ise Latin rakamları ile 1622 tarihi yazılmaktadır. Cönkte bulunan şiirler iki mısra şeklinde yazılarak toplam 23 sayfadır. Şiirlerden ilki bir satirik şiir özelliği göstermektedir. Cönkte birden çok şiir türü bulunmakla birlikte bir de gazel vardır. Cönkün okunması esnasında karşılaşılan sorunlar ve çözümlerine dair fikirleri aşağıda zikrettik.

Cönkteki şiirlerde şair genel bir güzellemeden sonra İstanbul ile ilgili bir güzelleme yazmıştır. Şiirde İstanbul semtlerinin isimlerini belirterek yazmış ve genel çerçevede Topkapı, Galata, Beyoğlu gibi İstanbul'un gözde yerlerini şiire konu etmiştir. Tahminimizce cönkte şiirleri bulunan şair saraya yakın biridir. Zira şiirlerinde devlet erkanına karşı bir övgü söz konusudur. Şair şiirlerinde ordudan ve ordu mensuplarından da bahsetmektedir.

Okuduğumuz cönkün yazarının İstanbul'da yaşayan bir asker olma ihtimali yüksektir. Zira yazmış olduğu şiirler içinde Yeniçeri ocağının geçmesi, Bektaşî ile ilgili kısımların yoğun olması ve Bektaşî'ye karşı bir övgünün olması bu tahminde bulunmamızı sağlamıştır. Cönkü yazan kişi imla ile ilgili herhangi bir çıkarımda bulunmadan serbest bir şekilde kalemini kullanmıştır. Aynı kelimeleri farklı şekilde yazmıştır. Bu da metni okumamızı biraz zorlaştırmıştır. Ancak buna rağmen cönkte okunamayan bir yer yoktur. Sadece cönkteki silinme ve kopmalardan dolayı eksiklik vardır.

Anahtar Kelimeler: Cönk, Celali, İstanbul, Bektaşî, Raif Yelkenci.

* ORCID: 0000 0003 0400 1388 Araş. Gör. Ardahan Üniversitesi, İBEF,
mirzapolat@ardahan.edu.tr

ABSTRACT

Poetry compilations accepted as an important source of folk literature have played a significant role in delivering the works of literary figures, which were not analysed systemically but produced by the folk. Many definitions have been made as to what a poetry collection is. Some of these definitions are presented in our study.

The poetry compilation we tried to read is produced with “Celali” nickname. At the beginning of the compilation “Raif Yelkenci Poetry Compilation No:8” is written. On the next page a date of 1622, in Latin numerals, is presented. There are 23 poems in the compilation composed in two lines. The first poem is in the style of a satire. Though there are many different poetic forms, a lyrical poem is also added. We presented the difficulties and solutions for the problems encountered during the reading of the compilation.

Following a general praise in poems, the poet begins to praise the beauty of İstanbul. He mentions various districts of İstanbul, and then a general picture of central places such as Topkapı, Galata and Beyoğlu is presented. It is our prediction that the poet must be someone close to the state, for he praises some members of the state in his poems. He also mentions the army and some of its members.

It is highly likely that the poet of the compilation is a military officer residing in İstanbul. In the poems he composed, he mentions the Janissery troops, and the Bektaşî people in particular, in an appraising style, which strengthens our supposition. He does not pay attention to the grammar rules or punctuation, instead, he composes his poems in free style, which made it difficult to read the poems. Yet, despite these difficulties, all the poems were successfully read. There are some missing parts due to diminishing of writing or tearing of the pages.

Keywords: Poetry Compilation, Celali, İstanbul, Bektaşî, Raif Yelkenci

АННОТАЦИЯ

Джёнки, как один из важных элементов народной литературы, являются источником для представления о произведениях тех литературных деятелей, которые не подвергались системе правописания. Однако, они являлись плодом народного творчества. Джонк имеет разные определения. В нижеследующей статье рассматриваются некоторые из них.

Прочитанный нами сборник поэтических народных произведений имеет псевдоним “Джелали”. В антологии первым произведением является сборник стихотворений Раифа Елкенджи. На первом странице этого указан No:8, а на следующей странице имеется дата 1622 г. В нём стихи написаны в двух мысрах и состоит из 23-х страниц. Первое стихотворение состоит из одной строки. В Джёнке, наряду с более чем одного типа поэзии имеется и одно лирическое стихотворение. Наши мнения по поводу сложностей при анализе Джёнка излагаются ниже.

В своей антологии, после общего введения, поэт хвалит стамбул и упоминает его такие замечательные кварталы, как Топкапы, Галата и Бейоглу. Считаем, что автор стихотворений этой антологии является человеком дворца. Так как, в стихотворениях хвалятся государственные деятели. Поэт, в своих стихотворениях упоминает армию и военных.

Есть большая вероятность, что автор антологии жил в Стамбуле и являлся военным лицом. Так как, упоминание в его стихотворениях яничарского корпуса, отрывки по поводу бекташиев и хвола, подтверждают наши предположения. Автор

пишет совершенно свободно, не соблюдая какие либо правила правописания. Одни и те же слова написаны в разном стиле. Это осложняет работу над текстом. В текстах имеются недостатки в виде вычеркнутых и оторванных мест.

Ключевые слова: Джонк, Джелали, Истанбул, Бекташи, Раиф Елкенджи.

Halk edebiyatının en önemli kaynaklarından biri olan cönkler, sistemli bir şekilde yazılmamış olsalar da geçmişe ait halk edebiyatı ürünlerini günümüze kadar getirmede değerli bir araçtır. Cönkler hakkında pek çok araştırmamız farklı tanımlamalar yapmışlardır. “Cava ve Malaya dillerindeki djong (conk) kelimesinden gelen cönk İspanyol ve Portekizce’ye junco, İtalyanca’ya giunco, Fransızca’ya jonque ve İngilizce’ye junk olarak geçmiş; Çin denizlerinde kullanılan dibi düz ve dört köşeli, puruvası, çıkıntılı baş bodoslaması ve kış pupası, dümeni muallakta olan yelkenli gemiler için de genel bir ad olmuştur.” Ayrıca cönk kelimesinin Türkçe olduğunu söyleyen Aka Seyyid Muhammed Ali, “türlü konuların, özellikle çeşitli şairlerden seçilmiş şiirlerin yazılı olduğu kitap veya defter” şeklinde tarif eder ve kelimenin Türkçe’de “büyük gemi, fakirlerin kullandığı satrançlı çul ve kilim, büyük nesne” anlamlarında kullanıldığını söyler (Gökyay, 1993:74)

Cönk üzerine pek çok araştırmacı bilim insanımız farklı tanımlar yapmışlardır aşağıda bu tanımlamalara yer verilmiştir.

“Başta halk şairlerinin şiiri olmak üzere çeşitli folklorik bilgilerin kaydedildiği ve uzunlamasına açılan (tulânî), sırtı dar, ensiz deri kaplı defter.” (Kaya, 2010:192)

Cönkler, “âşık edebiyatı alanında önemli yazılı kaynaktır. Çoğunlukla âşık edebiyatı ürünlerini içeren; uzunlamasına açılan, ensiz, uzun defterlerdir. Günümüzde âşık edebiyatı, dini-tasavvufi edebiyat ve halkbilimi örneklerinin bulunduğu yazılı kaynakların başında gelen cönkler, yöntem yönünden modern olmasa bile ilk derlemelerin bulunduğu yerler olarak önemlidirler.” (Artun, 2014:114)

Cönklerin içeriği hususunda Orhan Şaik Gökyay şunları dile getirmiştir. “*Genellikle âşıkların, seyrek olarak da divan şairlerinin bir kısım şiirlerini ihtiva eden cönklerde çeşitli dualar, sihirle ilgili notlar, ilâç tarifleri, sahibini ilgilendiren doğum ve ölüm tarihleri, alacak verecek hesapları, anonim türkü, mâni ve ilâhiler, halk hikâyeleri ve daha birçok konu ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Halk, gezgin şairlerin uğradıkları yerlerde söyledikleri türkü, koşma, destan ve fıkraları, hikâyeleri çok defa aklında tutabildiği kadarıyla eksik ya da yanlış olarak kâğıda geçirmiş; mâni ve bilmeceleri, kendi hayatıyla ilgili ve kendince gerekli birtakım hastalıkların tanımını, bunların tedavi yollarını, reçeteleri, tılsımları, özel hayatına ait notları bu defterlere yazmış, böylece sayısız ve birbirinden çok farklı muhtevaya sahip cönkler meydana gelmiştir.*” (Gökyay, 1993,74)

“Cönkler sözlü bellekteki otobiyografik ve kültürel malzemenin unutulmaması için yazıya geçirilmesi anlamında not defterleridir.” (Duymaz, 2016:18)

“Az çok okuma yazma bilen âşıklar ve sözlü geleneğe karşı ilgi duyan kişilerce yazıldığı tahmin edilen ve “sığır dili” ile “sefine” adlarıyla da bilinen cönkler, içlerinde türkü mani, destan, koşma, atasözü, fıkra, hikaye, bilmece, nefes, ilahi, menkabe gibi halk edebiyatı, âşık edebiyatı ve tekke-tasavvuf edebiyatı örneklerinin yanı sıra dua, hutbe, büyü, halk hekimliği, halk veterinerliği, tarihi olaylar ile ilgili bilgiler, cönkleri yazanların kişisel bilgileri, (doğum ve ölüm tarihleri, borçlar, vs.) de barındırmaktadırlar.” (Aça, 2008:111)

Cönklerde sadece halk edebiyatı ürünleri aktarılmakla kalmamış aynı zamanda divan edebiyatı sınırları içindeki bazı şairlerin şiirleri de cönkler vasıtasıyla günümüze kadar gelmiştir.

“Cönklerin çoğunda sayfa numarası yoktur. Kütüphanelerde muhafaza edilen bazı cönkler sonradan sayfa numarası verilmiştir. Cönkler genellikle “sığır (dana) dili” veya defter şeklinde olup standart bir ölçüye sahip değildir. Cönklerde divanlarda olduğu gibi sıralama söz konusu değildir. Diğer bir ifadeyle şiirler belirli bir sıraya göre sıralanmaz, tamamen keyfi bir durum söz konusudur.” (Güzel- Torun, 2008:75)

Okumaya çalıştığımız aşağıdaki cönk farklı şiirlerden oluşmaktadır. Cönkte koşma başlığıyla bir şiir bulunmaktadır. Okuma sırasında karşımıza çıkan sorunları ve çözümleri şu şekilde sıralamamız mümkündür.

Metin içinde bazı kelimelerin bir kısmı deforme olduğundan okunamamakta idi. Bu kelimelerin ne olduğunu şiirin genel anlamda nelerden bahsettiğine bakarak çıkarmaya çalıştık.

Cönk içinde bazı dörtlüklerin iki mısrası silinmiş olduğundan buraları uzun nokta ile gösterdik.

Bazı kelimeler okunma esnasında farklı okumalara sebep olacak şekilde yazılmıştı. Yine bu kelimeleri nasıl yazıldığını da göz önüne alarak bağlamdan çıkarmaya çalıştık.

Bazı şiirlerde mısra başlarındaki kelimeler silindiği için okuyamadık ve buralara uygun kelimeleri yerleştirmeyi de doğru bulmadığımız için bu silinen yerleri uzun nokta ile gösterdik.

Okumaya çalıştığımız cönk içinde eksik beyitleri olan bir gazel bulunmaktadır. Tahminimiz cönk bir kişiye ait olmayıp farklı şairlere ait olan şiirlerin başka biri tarafından yazıya geçirilmesi ile oluşmuştur.

Cönkün başında Raif Yelkenci Cönkü No: 8 yazmaktadır. Bir sonraki sayfada ise Latin rakamları ile 1622 tarihi yazılmaktadır. Cönkte bulunan şiirler iki mısra şeklinde yazılarak toplam 23 sayfadır. Şiirlerden ilki bir satirik şiir özelliği göstermektedir. Toplumumuzda kendi durumunu göz önünde bulundurmadan çok uçuk şeyler isteyen/dileyen kişiler için kullanılan “ayranı yok içmeye gümüş köprü ister geçmeye” deyiimi tam olarak bu şiirde işlenmiştir. Ancak bu şiirde dikkatimizi çeken bir diğer husus da “Hemince gelmiş bak şu Türk’ün kabası/ Marsıvandan galmiş böyük babası/ Yüz yerden yamalı yırtık abası/ Zerdava kürk hare kaftan beğenmez” mısralarında Türk’e karşı bir aşağılama durumunun dile getirilmesidir.

Cönkün ikinci şiirinde şair genel bir güzellemeden sonra İstanbul ile ilgili bir güzelleme yazmıştır. Şiirde İstanbul semtlerinin isimlerini belirterek yazmış ve genel çerçevede Topkapı, Galata, Beyoğlu gibi İstanbul’un gözde yerlerini şiire konu etmiştir.

Tahminimizce cönkte şiirleri bulunan şair saraya yakın biridir. Zira şiirlerinde devlet erkana karşı bir övgü söz konusudur. Şair şiirlerinde ordudan ve ordu mensuplarından da bahsetmektedir.

Cönkün içindeki diğer bir şiirde şair tahtakurusunun onu rahatsız etmesinden muzdarip olacak ki tahtakurusunun onu nasıl rahatsız ettiği ile ilgili bilgileri şiirsel bir dille aktarmıştır. Tahtakurusu ile ilgili yazmış olduğu şiirde “Celali” mahlasını kullanan şair şiirin diğer dörtlüklerinde Bektaşî, Karacahmet gibi kişilerin himmet sahibi olmalarından da söz eder. Tahtakurusu ile ilgili şiiri bittikten sonra fıkraya benzer bir sevgili tarif anlatılmaktadır. Bu tarif tıpkı günümüz âşıklarından âşık Gül Ahmet tarafından yazılıp söylenen “Anamın Acer Gelini” adlı şiirin anlatımıyla benzerlik göstermektedir. Zira önce muhatap olunacak kız övülmekte ancak duvak açıldıktan sonra gerçek ortaya çıkmakta ve bu defa da kız en kötü şekilde eleştirilmektedir. Aslında bu şiir bir tarif etme anlamı taşımaktadır.

Şair bir diğer şiirini Arap alfabesindeki harf sırasına göre yazmıştır. Yani her mısraın başını sırası gelen harf ile başlatmıştır. Ancak “tı-zı” harflerinin olduğu bölüm tamamen silindiği için okunamamıştır.

Cönkteki son şiir padişaha yapılan bir methiyedir. Ancak daha şiir bitmeden dört beyitlik bir gazel yazılmış ve gazelden sonra methiyeye devam edilmiştir.

Okuduğumuz cönkün yazarının İstanbul’da yaşayan bir asker olma ihtimali yüksektir. Zira yazmış olduğu şiirler içinde Yeniçeri ocağının geçmesi, Bektaşî ile ilgili kısımların yoğun olması ve Bektaşî’ye karşı bir övgünün olması bu tahminde bulunmamızı sağlamıştır. Cönkü yazan kişi imla ile ilgili herhangi bir çıkarımda bulunmadan serbest bir şekilde kalemini kullanmıştır. Aynı kelimeleri farklı şekilde yazmıştır. Bu da metni okumamızı biraz zorlaştırmıştır. Ancak buna rağmen cönkte okunamayan bir yer yoktur. Sadece cönkteki silinme ve kopmalardan dolayı eksiklik vardır.

Raif Yelkenci Cönkü No: 8

Evinde çapudı olmayan kişi
Bammug şilte döşek yorgan beğenmez

Salyan korkusundan sığır çobanı
Der saadete bir başmağçılar tabanı
Onu bir eşşeklen gelen yabani
Şimdi gör binmeye küheylan beğenmez

Ormandan ormana kaçıp yılanlar
Osman benden sille tokat yiyenler
Sobası soyrasta da dağdan gelenler
Bar cevahir hançeri bigane beğenmez.

Tabanları yarık gör ugubatı
Kir pastan görünmez çehre sıfatı
Çaynamadan yudar koklu bayatı
Şimdi sükker taam elan beğenmez.

Hemince gelmiş bak şu Türk’ün kabası
Marsıvandan galmış büyük babası
Yüz yerden yamalı yırtık abası
Zerdava kürk hare kaftan beğenmez

Meskeni yok gülman gülman sürünür
Kaba hasır barçasına bürünür
Yırtık dondan her arayı görünür
Çuha şalvar güz zimistan beğenmez.

Candan bezüp yerden yere gezenler
Çarığımı bu şehirde çözenler
Uğraman arasında mürekkep düzenler
Onaltı yaşında ceyran beğenmez

Bir tarihi yazmıştır bunları yazan
Bir alay müptezel dünyayı bozan
Anadan babadan görmeyen hizan
Yalının tavan köşki eyvan beğenmez

Yer yer gezip kulanımı sürenler
Gedayiden mertebeye inenler
.....

Ekmekçinin daim hillede gözi
Ya abıdır ya kürek mihnette sözi
Ölür geder birdir yiğitnin sözi
İkrar ile iman ne güzel uymuş

Pehlevan kisbet küleşmeye kanat
Ma zalimlere kıyam asiye kemend
Ata gümüş rahat tabgursuna bend
Eşeklere palan ne güzel olmuş

Frenk aleme mahir katı hünerkar
Sirke sarımsağa yapılır bulgar
Bela ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, pek hain çifitleri var
Başı kel şırlıgan ne güzel uymuş

Galata Beyoğlu arası uyumak
Nev civana sükker pal ilen kaymak
Borozana nefes tavula çomak
Lavtaya keman ne güzel uymuş

Develere yayla çobana kaval
Hanendeye usul-ı araba mabal
Cenab-ı Kibriya vermeye zeval
Her yazımdan biten ne güzel omuş

Boyacılar boyar her elvanı renk
Gümüş altını gösterir mehenk
Devrişe çarık taç teslim bilen
Tekkelerde devran ne güzel olmuş

Paşalıya midras kartobu sarık
Zerrin hançer belde elmas donanık
Kadı hanı cengi kul başı çalık
Galataya tavşan ne güzel olmuş

Birbirinin er alır neden iş
Altun yalduz enam tabanca gümüş

Yosma keseyim kartal kanadı biniş
Belde tabağı beygan ne güzel olmuş

Yeniçeri kadim zülema kisbet
Biri Hacı Bektaş sahibi keramet
Sayırdım ustası kahraman surat
Anlara yol erkan ne güzel olmuş

Bostancılar bir hoş başında bir oda
Kalyoncuda şehir yer semti Galata
..... çabukluğa vardı rağbet
..... her an ne güzel uymuş

.....
Tophanenin vasfına kılam hikayet
Gör nece kurulmuş yolu erkanı
Birbirine cümle eyler itaat
Gözedirler daim emri fermanı

Aramliyüb gezdim cümle ocağını
Onda gördüm yiğitlerin kucağını
Serhatlara atlı konar otağını
Düşmanın olmağa çok imtihanı

Dolaşır zabitler kir kispetin
Ara etmek için cümle hizmetin
Dar günde çekerler ocak gayretin
Din yoluna fida ederler canı

Odur Tophanenin bir ser ferazı
Padişah uğruna olmuştur gazi
Avgatı hamsede eder niyazı
Cihanda bulunmaz eşi akranı

Devletin uğruna verdiği candır
Emrine müntezir hazır elandur
Dostuna dost düşmanına düşmandır
Devleti ziyşanın bir gaçar yamanı

Arabacı başı başlarının tacı
Dilerem Mevladan görmesin acı
Sence fukaralar ona duacı
Umarım ki Haktan bula ihsanı

Ol Topçubaşısıdır ocağının başı
Zabitlik hakkında bulunmaz eşi

Ana gelin kimin uğrışa başı
Adalet bostunda süren devranı

Çelebi Efendi cümleye nazır
Ana himmet ede Hazreti Hızır
Kahya Bey devletin emrine hazır
Hizmetinde yokdur zerre nuksanı

Birinci ustası gazi midir kula
Dizilir neferler sağ ilen sola
Yaramaz olanı getirir yola
İder terbiyesi yine isyanı

Arabacı kışlası hoşça binası
Birbirinden ala her bir odası
Hoş..... anı yaban ustası
Seyreder o günde deryacı ğummanı

Beyoğlu kışlası bir hoşça zemin
Gezdim her odasın gayet de metin
Hak kılsın cümlesin kederden emin
Kör etsün onlara hayin bakana

Cümle arabaya verir metanet
Dini Mübin uğruna çekmede gayret
Hak Teala vere ona selamet
O da padişahın birkaç aslanı

Her ortada vardır bir odabaşı
Vekili harçiler verir etmeği aşı
Közedirler anda olan yoldaşı
Daim kaynar kışlalarının kazanı

Cümle toplar mevcut anda döğülür
Gören düşmanlarının beli bükülür
Her serhadının tobu andan çekülür
Ahmedi remcidir biri sultanı

Haftada iki gün talim olunur
Cümle yoldaşlar mevcut anda bulunur
Marifet erbabı olan bilinür
Alır bahşışın her kim vursa da nişanı

Talimine çokdur şol idmanları
Devleti andadır aç aslanları
Yedi kral içre varur şanları
İçlerinde çokdur tabur bozanı

Neferler talime çıkar dizilir
 Gören düşmanlarının bağı ezilir
 Sıtkilen çalışan usta yazılır
 Bayasın artırır alur meydana

Taallüm günü sorar cümlesi başı
 Görenlerin artar kalına coşu
 Atlı topçuları iderler koşu
 Tabur bağlar cevelan eder devranı

Top ustaları giyer kırmızı fistan
 Dahi kalğaları (veliaht) yatsı elan
 Süvariler uzun fesiyen beyan
 Anların da başka tertip divanı

Komandarı malik bir hub sedaya
 Düzer yoldaşları bir hoş sahraya
 Gösterir hünerin bay ü gedaya
 Alur fendinin her kim varsa izanı

.....
 Acep halım kime eyleyim şekval
 Yandım tahta kehlesinin elinden
 Yeter bu her gece çektiğim bela
 Yandım tahta kehlesinin elinden

Gayet kumandarı yağşıya can
 Kumandarlık ancak yakışır ana
 Yayılmış şöhreti anın her yana
 Meydanı her yerde kılar cevlanı

Ferman olur bayrakları açılır
 Mert olan yiğitler onda seçilir
 Ustalarına ol dem rahmet saçılır
 Zikir yürerler dilde olur sübhanı

Duasını eyliyüp kalkarlar heman
 Kimiye etmezler zerrece resyan
 Doğruca gider nerdeyse mekan
 Bir zaman beklerler an da düşmanı

Celali vasfını eyledim tamam
 Gezdiği yerde fethin eyler her müdam
 Arabacılara eyliyüp makam
 Yirmi üç bulur ki tutdı mekan

Her bir köşelerde yüz kişisi var
 Hem dahi erkek hem dişisi var

Karakolda gezer binbaşısı var
Yandım tahta kehlesinin elinden

Gündüz olur köşelerde bakarlar
Akşam olur tabur tabur çıkarlar
Gezdiği yeri akrep gibi sokarlar
Yandım tahta kehlesinin elinden

Ezel bıçağımdan yukarı çıkar
Değdiği yerleri od gibi yakar
Ezilince katı leş gibi kokar
Yandım tahta kehlesinin elinden

Oturduğum yerde belim bükülür
Tavandan aşağı bir bir sökülür
Arka üste yatsam ağzıma dökülür
Yandım tahta kehlesinin elinden

Cümlesi de çıkar yerden yollanır
Heybetinden canım titrer sallanır
Sekizbin tepsi mızrak kullanır
Yandım tahta kehlesinin elinden

Irakta olana nağme yazarlar
Tabur tabur olur asker düzerler
Merdivansız divarlarda gezerler
Yandım tahta kehlesinin elinden

Uyku gelir hemin gözüm süzülür
Bacamdan yukarı çıkar dizilir
Yaptırsam elimden ol dem ezilir
Yandım tahta kehlesinin elinden

Uyku gelir gelir gözlerimiz bayılır
Karınca gibi gövdemize yayılır
Kaşınmaktan derilerim soyulur
Yandım tahta kehlesinin elinden

Avumı satayım desem satamam
Ayazda yatayım desem yatamam
Varıp yaban yerde mekan tutamam
Yandım tahta kehlesinin elinden

Döşeğimi basup yastuğum citer
İrisi arkağı kum gibi kaynar
Atluları çıkar çok cilbiren oynar
Yandım tahta kehlesinin elinden

Bu garip **Celali** bakar düşünür
 Subhe dek ber karar durmaz kaşınır
 Kaşınmaktan tırnakları aşınır
 Yandım tahta kehlesinin elinden

Gel aşığa seni evlendirelim dedim acep güzel midir dedi görünce
 gameti ar ar hublara sürer kokısı
 aynı gayet ilen dilberlileri ahmer gül midir yüzi
 şirindir sözi,
 aladır gözi,
 ya körpe kuzı,
 bir doğan aydır,
 kaşları yaydır,
 bir melek saydır,
 hem katı kamet
 sahibi mürüvvet
 gözleri afet
 başında devlet,
 vardır letafet,
 mahbubi zevan,
 bir Mihriban,
 kokısı reyhan,
 bir bir karış gerdan,
 dertlere derman,
 lebleri mercan,
 bir servi revan
 bir ince meyan,
 gatti baladır,
 çeşmi aladır,
 derde devadır,
 bülbül nevadır,
 öpsen vefadır,
 güçsan sefadır,
 akranı yoktur,
 kirpiği oktur,
 sanki yamuktur,
 kalbe ferahtır,
 tubadır ahdır,
 hublara sahtır,
 kaşı siyahtır,
 dişi dürdane
 olmaz behane,
 gelmez cihane,
 nazı reveşi,
 yokdırır eşi,
 bir gören kişi,
 ah olur işi,
 yüzünden nuru,

sanki bir huri,
gönlüm sururi,
aldır yanağı,
kiraz dodağı,
bayaz ayağı,
dolma gabağı,
eşidip bende
oldum efkende,
ateşe söze
düşüm yandım
tutuştum,
yene inandım,
gerçek sandım,
söze aldandım,
renge boyandım,
acele getdiler,
tikellehe ettiler,
içeri ittiler,
gördüm ki bir duvak
açtım baktım bir kabak,
gördüm ki bir çare asla yok,
zarı zarı meradır kiri,
bir mezar kurdı
gözleri kurşun tavası,
kulakları kuşlar yuvası,
bir hakkın belası,
bir dahı doğurmasın anası,
bir kazma dişli,
ağızı kesseli
bir orak kaşlı,
yalın ayaklı,
nasır topuklu,
bacağı boklu,
burnu sümüklü,
gözi çapaklı,
kalbur kulaklı,
cabatır taglı,
bir abus yüzlü,
hem eğri sözlü,
bir çukur gözlü,
bir köp karınlı,
bir patlıcan burunlu ,
hem eyri sözlü,
bir çukur gözlü,
bir köp karınlı,
patlıcan burunlu
hem eğri sözlü,
bir çukur gözlü,

bir köp karınlı ,
 yerinden kalkamaz,
 gözleri bakamaz,
 bir nesne bilmez,
 hiç yüzü gülmez,
 beli bükülmüş
 dişi dökülmüş,
 eti karışmış,
 yüzü buruşmuş,
 eti çürümüş
 kendi kurumuş,
 bir karnı şişman,
 ben oldum pişman,
 bildim ki düşman,
 vay vaydır,
 kalkar bir elini sıkar,
 kaz gibi bakar,
 öyle bir murdar,
 her yeri kokar,
 dodağı sarkar,
 görenler korkar,
 bir ağzı eğri,
 sararmış benzi,
 kalmamış ferî,
 bir kere gördüm,
 düşündüm durdum,
 ah edip yandım,
 kereme döndüm,
 eyledim zarar,
 tez ettim karar,
 kaçıp kurtuldum şükür,
 bir dahi evlenirsem yüzüme tükür.

Ey benim yüzüm yirmi kulaç izzetli,
 ikiyüzaltmış arşın saadetli,
 doksan dokuz kantar hakikatlu,
 yüz altmış katlı
 üç yüz otuz keyl merhametlü,
 ucu bucağı bulunmaz devletlü,
 yetmiş şiniğ ferasetlü,
 karış karış kerametlü,
 onbin zerre rafikatlü,
 ikibin çuval sehavetlü,
 altıbin altıyüz dirhem sadakatlu,
 sekizyüz seksen bin çeki insaflu,

oğulların yüzüme biraderim recebimiz hazretlerine bin üç yüz üç dönüm zevki sefalarda olup kız değin ağzı sini gibi sürmeli ve kızlası gibi büyük dualar olunup, demet demet

iyilikler, deste deste hoşluklar, torba torba sağlıklarla daim zevki sefada olup tahta kehlesine müşerref olasın amin...

Elif: Allahı seversen gel bize naz eyleme
Be: bize tenezzül edip yanıma gelsen nolur
Te: tamam oldum cefalarla düşmanım şad eyleme,
Se: sevaptır aşığına bir ilaç kılsan nolur,

Cim: cemalin aya benzer kaşların ebru(ayru)hılal
Ha: hüsnün ile yaratmış evvel kuddüsi Zülcelal
Hi: hudanın emriyle leblerin abi zülal
Dal: deli oldum efendim kadrimi bilsen nolur

Zel: zelillik çekmişem bir aşkına düşeli yine
Re: rahatlık görmemişim vücudum tendedir can
Ze: zibayem mahrum etme hub edersen beni sen
Sin: selamım ya biri bir yün lütfile alsan nolur

Şın: şifasız derde düştüm ya ne ceetim bilemem
Sad: sanardım ağlamaktan gece gündüz gülemem
Dad: zayıf oldum efendim kendi kendim bulamam
.....
Zı:dilber hatırım sorsan nolur

Ayn: lündür kafir rakip gösterir berri fakan
Ğayn: Ğafur Haktan olsun anlara herdem zeval
Fe: fani dünyada bana yadigar olsan nolur

Kaf: kıyamete kalmasın hasretim el aman
Kef: kifayet ider idi yüzünü görseñ heman
Lam: lamile lütfüne ersem şad olurduñ bir zaman
Mim: meded kıl nazlı yarım yanıma gelsen nolur

Nun: nazarın yok cihanda var eyle yarım benim
He: kemen senin içündür ah ile zarım benim
Lamelif: lamelifle ismü halildür sevgili yarım benim
Ye: yatbı donlu meleğim kadrimi bilsen nolur

KOŞMA::::::::::

Nasıl vafedeyim seni sultanım
Rum ili Bosnaya değer gözlerin
Akranın bulunmaz ruhi revanın
İzmir-ü Kunyaya değer gözlerin

Bu ruyına düzilmiş Yusuf-ı sani?
Gören agtarlar kılar figanı

Bütün Gürcistanı Erzurum Van'ı
Akiskaya değer gözlerin

Kimsede görmedim sendeki nazı
Tunus'u Trablus Mısır Hicaz'ı
Bağdad Yemen'i Acem Şiraz'ı
Balhı Buhara'ya değer gözlerin

Gafuru bendeyem eylerim methin
Yanaktan bir buse olsa himmetin
Yüzbin sarraf olsa bilinmez kıymetin
Büsbütün dünyaya değer gözlerin

.....
Diler bir kalbi macnunu dili şad ettiğin var mı
Muhabbet eyleyüp candan dönüp yar ettiğin var mı

Senin aşkunla ey mihrü harab oldum ezellerden
beni tamu durağından azad ettiğin var mı

düşüp hengameyi aşkın beni mecnun eden sensin
teselli eyleyüp kalbimi ayar ettiğin var mı

değül ey Seyfi dahi figan eden bu alemde
bu hale nazar edüp bir imdat ettiğün var mı

.....
İslam padişahı çıktı gazaya
Evliyalar etti ikrar önünce

Sadrazam çekti gayret kılıncın
Bir sücaat etti envarı nunca

Erenler bile dirirdi görenler
Bunca evliyaler bunca erenler
Ricali alemde haber verenler
Yürüdü ahmedi Muhatar önünce

Evliyalar enbiya çağırır hak dost
Aleme temellug dolu vurdi hile (sile) köst
Başucunda altun üskük sürür hile köste
Kırkbin Yeniçeri serdar önünce

Piyade oluştı nice solaklar
Yalvaralım kimin hakkı dilekler
Yerde evliyalar gökte melekler
Kanat urur çarhı darar(?) önünce

Saymaz çırağı şem'i yanmada
Fırka bir derviş dahi semavatımda
Seri koltuğumda bade sunmada
Şems-i tebrizi munla nöker önünce
Altıbin yüz aram elleri
Ellibini de fersengin yerleri
Hacı Bektaş ser neferleri
Yürüdü bir hibatın divar önünce

Kahramanı gital şam terin man
Kıbleden şumaldan bunca gelen can
Serveri enbiyanın emrine ferman
Şehidler gaziler dört yar önünce

Molla Meşayih ilim kamıdı
Zelfi baltacı iç oğlanları
Huda eksik eylemesin onları
Her biri mensup o dar önünce

Çarhçı yazarlar yigidin hasını
Bari kabul ide bari olmasını
Topçular ceminde top arabasın
Bunca yol açıcı berdar önünce

Her gazaya ferman etti zillah
Cümle hazır oldu fi seyrullah
Alemler çıkartır numinallah
Resul sancağı hünkar önünce

Erenler bu ise dediler beli
Kılınç kabzesine vurdular eli
Hüdanın aslanı hazret
Yüridi haydar-ı Kerrar önünce

Yiğitlerim vardır ya misali
Her biri bu dehrin Rüstem-ü zalı
Tatar han sayar mı yedi kralı
Seyyidü kadı ol yar önünce

Mensup mesaciler beyler aşalar
Atbaşı beraber bile aşalar
Derya gibi dalgalanup çoşalar
Seri zırh kulahlı kurar önünce

Erenler bütünü kıblaya döndü
Saf dutup cümlesi secdeye indi
Karacaahmet sultan aslana bindi
Yılandan gamçısı o bimar önünce

Aradılar bunca iran niranı
Çağırdılar Abdulkadir Geylanı

Mısır gılmanının şahı sultanı
Seyyid Ahmed gibi erva önünce

Şükürler idüp hudap idelüm sena
Senden medet senden kerem Rabbena
..... hafız inna fetehna
.....canı dilden okur her bar dilince

Kırk bin ... kan keslü rahler sögümde
Gaziler bağı geyüp kanlar düğümde
Cebeciler cebehanesini sağda
Kuşandı silahını tekrar önünce

Bu gazinin methini diyen erenler
Alimler ilmile döksün rakamlar
Yürüsün haşimi altun alemler
Açılsın sancağı tuğlar önünce

Bu ahıdır şu yerlerin harabı
Yaslanuk bir zaman taş turabı
Şehitlere sunar Kevser şarabı
Yürüdür sakiler ablar önünce

KAYNAKÇA

- AÇA Mustafa (Ed: M. Öcal OĞUZ), *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara:2008
 ARTUN Erman, *Ansiklopedik, Halkbilimi/Halk Edebiyatı Sözlüğü Terimler-Motifler-Kavramlar*, Karahan Kitabevi, Adana:2014
 DUYMAZ Ali, *Sözün Yazılışması Yazının Sözleşmesi:Cönkler*, Milli Folklor, Yıl28, Sayı:111, 2016
 GÖKYAY Orhan Şaik, *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi Cilt:8*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, Ankara: 1993
 GÜZEL Abdurrahman, TORUN Ali, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara:2008
 KAYA Doğan, *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara:2010